

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 8. mája 2019*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Rovnosť zaobchádzania s mužmi a so ženami v oblasti sociálneho zabezpečenia – Smernica 79/7/EHS – Článok 4 – Zákaz akejkoľvek diskriminácie na základe pohlavia – Nepriama diskriminácia – Práca na kratší pracovný čas – Výpočet starobného dôchodku“

Vo veci C-161/18,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Tribunal Superior de Justicia de Castilla y León (Vyšší súd Autonómneho spoločenstva Kastílie a Leónu, Španielsko) zo 17. januára 2018 a doručený Súdnemu dvoru 27. februára 2018, ktorý súvisí s konaním:

Violeta Villar Láiz

proti

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS),

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predsedníčka tretej komory A. Prechal (spravodajkyňa), sudcovia F. Biltgen, J. Malenovský, C. G. Fernlund a L. S. Rossi,

generálny advokát: H. Saugmandsgaard Øe,

tajomník: L. Carrasco Marco, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 10. januára 2019,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- V. Villar Láiz, v zastúpení: R. M. Gil López, abogada,
- Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) a Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS), v zastúpení: A. Alvarez Moreno a G. Guadaño Segovia, letradas,
- španielska vláda, v zastúpení: L. Aguilera Ruiz a V. Ester Casas, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: S. Pardo Quintillán a C. Valero, splnomocnené zástupkyne,

* Jazyk konania: španielčina.

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 21 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) a článku 4 smernice Rady 79/7/EHS z 19. decembra 1978 o postupnom vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach súvisiacich so sociálnym zabezpečením (Ú. v. ES L 6, 1979, s. 24; Mim. vyd. 05/001, s. 215).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pani Violetou Villarovou Láizovou na jednej strane a Instituto Nacional de la Seguridad Social (Národný úrad sociálneho zabezpečenia, ďalej len „INSS“, Španielsko) a Tesorería General de la Seguridad Social (Všeobecná pokladnica sociálneho zabezpečenia, ďalej len „TGSS“, Španielsko) na druhej strane vo veci výpočtu jej starobného dôchodku.

Právny rámec

Právo Únie

Smernica 79/7

- 3 Článok 1 smernice 79/7 stanovuje:

„Účelom tejto smernice je postupné vykonávanie zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach súvisiacich so sociálnym zabezpečením, ďalej len ‚zásada rovnakého zaobchádzania‘ v oblasti sociálneho zabezpečenia a v ďalších súčastiach sociálnej ochrany uvedených v článku 3.“

- 4 Podľa článku 3 ods. 1 tejto smernice:

„Táto smernica sa vzťahuje na:

- a) zákonné systémy, ktoré poskytujú ochranu pred týmito rizikami:

...

– staroba

...“

- 5 Článok 4 ods. 1 uvedenej smernice stanovuje:

„Zásadou rovnakého zaobchádzania sa rozumie, že neexistuje žiadna priama či nepriama diskriminácia z dôvodu pohlavia, najmä s odvolaním sa na manželský alebo rodinný stav, predovšetkým pokiaľ ide o:

- rozsah systémov a podmienky prístupu k nim,
- povinnosť platiť príspevky a výpočet výšky príspevkov,

- výpočet dávok vrátane ich zvýšenia s ohľadom na manžela/manželku a závislé osoby, a podmienky určujúce trvanie a zachovanie nároku na dávky.“

Smernica 2006/54/ES

- 6 Tridsiate odôvodnenie smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania (Ú. v. EÚ L 204, 2006, s. 23) znie takto:

„Prijatie pravidiel o dôkaznom bremene zohráva významnú úlohu pri zabezpečovaní účinného presadzovania zásady rovnakého zaobchádzania. Podľa rozhodnutia Súdneho dvora by sa preto mali prijať ustanovenia na zabezpečenie toho, že dôkazné bremeno sa presunie na odporcu, ak je na prvý pohľad zrejmé, že ide o diskrimináciu, okrem konaní, v ktorých je skutkovú podstatu povinný skúmať súd alebo iný príslušný vnútroštátny orgán. Je však potrebné objasniť, že zhodnotenie skutočností, z ktorých možno usudzovať, že došlo k priamej alebo nepriamej diskriminácii, ostáva naďalej v pôsobnosti príslušného vnútroštátneho orgánu v súlade s vnútroštátnym právom alebo obvyklými postupmi. V pôsobnosti členských štátov je aj zavedenie takých pravidiel dokazovania, ktoré sú pre žalobcov výhodnejšie, a to v akejkoľvek fáze konania.“

- 7 Článok 2 ods. 1 tejto smernice stanovuje:

„Na účely tejto smernice sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:

...

- b) „nepriama diskriminácia“: kde by zjavne neutrálne ustanovenie, kritérium alebo prax priviedli osoby jedného pohlavia do osobitnej nevýhody v porovnaní s osobami druhého pohlavia, pokiaľ toto ustanovenie, kritérium alebo prax nie sú objektívne zdôvodnené legitímnym cieľom a prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa sú primerané a potrebné,

...“

Španielske právo

- 8 Článok 209 ods. 1 Ley General de la Seguridad Social (všeobecný zákon o sociálnom zabezpečení) v znení schválenom Real Decreto Legislativo 8/2015 (kráľovský legislatívny dekrét č. 8/2015) z 30. októbra 2015 (BOE č. 261 z 31. októbra 2015, s. 103291 a korigendum BOE č. 36 z 11. februára 2016, s. 10898) (ďalej len „LGSS“) stanovuje:

„Základná suma pre výpočet starobného dôchodku zodpovedá koeficientu, ktorý sa získa vydelením vymeriavacích základov príspevkov číslom 350 za obdobie 300 mesiacov, ktoré bezprostredne predchádzali mesiacu, v ktorom došlo k udalosti, ktorá viedla k vzniku nároku...“

- 9 Ôsme prechodné ustanovenie LGSS uvádza:

„Od 1. januára 2016 základná suma pre výpočet starobného dôchodku zodpovedá koeficientu, ktorý sa získa vydelením vymeriavacích základov príspevkov číslom 266 za obdobie 228 mesiacov, ktoré bezprostredne predchádzali mesiacu, v ktorom došlo k udalosti, ktorá viedla k vzniku nároku...“

10 V súlade s článkom 210 ods. 1 LGSS:

„Výška starobného dôchodku sa určuje na základe základnej sumy vypočítanej podľa predchádzajúcich odsekov uplatnením nasledujúcej percentuálnej sadzby:

- a) 50 % za prvých 15 rokov platenia príspevkov;
- b) od 16-teho roka sa za každý ďalší mesiac do 248. mesiaca uplatňuje 0,19 % a na zvyšné mesiace sa uplatňuje 0,18 %, a to bez prekročenia 100 % z použiteľnej základnej sumy...

...“

11 Za rok 2016 sa však podľa deviateho prechodného ustanovenia LGSS uplatňuje od 16-teho roku za každý ďalší mesiac platenia príspevkov 0,21 % medzi prvým a 163. mesiacom a následne za každých ďalších 83 mesiacov 0,19 % až do maximálnej výšky 100 %.

12 Články 245 až 248 LGSS stanovujú pravidlá uplatniteľné na pracovníkov zamestnaných na kratší pracovný čas na účely priznania dávok systému sociálneho zabezpečenia.

13 Článok 245 LGSS nazvaný „Oblasť pôsobnosti“ stanovuje:

„1. Sociálna ochrana vyplývajúca z pracovných zmlúv na kratší pracovný čas sa riadi zásadou, že na pracovníka na kratší pracovný čas sa hľadí ako na pracovníka pracujúceho na plný úväzok...

2. Pravidlá stanovené v tejto časti sa uplatňujú na pracovníkov na základe zmluvy na kratší pracovný čas, zmluvy *‘fijo-discontinuo’* v súlade s ustanoveniami článkov 12 a 16 prepracovaného znenia Ley del Estatuto de los Trabajadores (zákon o postavení zamestnancov), ktorí patria do oblasti pôsobnosti všeobecného režimu, vrátane pracovníkov na kratší pracovný čas alebo so zmluvou *‘fijo-discontinuo’*, ktorí patria do osobitného režimu pre pracovníkov v domácnosti.“

14 Podľa článku 246 LGSS nazvaného „Poistenie“:

„1. Základ poistného na sociálne zabezpečenie a príspevkov vyberaných spolu s ním je vždy mesačný a tvoria ho skutočne prijaté odmeny v závislosti od odpracovaných hodín, tak bežných, ako aj hodín nadčasov.

2. Takto určený základ poistného nesmie byť nižší než sumy určené právnym predpisom.

3. Hodiny nadčasov sa na účely platenia poistného na sociálne zabezpečenie zohľadňujú na rovnakom základe ako bežná pracovná doba.“

15 Článok 247 LGSS týkajúci sa doby poistenia stanovuje:

„Na účely odôvodnenia dôb poistenia potrebných na vznik nároku na dávky starobného dôchodku, dávky v prípade trvalej invalidity, smrti a pozostalostnej dávky, ako aj dávky dočasnej pracovnej neschopnosti, materskej a otcovskej dovolenky sa uplatňujú tieto pravidlá:

- a) Obdobia, počas ktorých bol pracovník poistený na základe pracovnej zmluvy na kratší pracovný čas, sa zohľadnia bez ohľadu na dĺžku pracovného času odpracovanú pre každú z nich.

Na tento účel sa redukčný koeficient týkajúci sa práce na kratší pracovný čas, ktorý sa určuje percentuálnym podielom odpracovaného zamestnania na kratší pracovný čas v porovnaní s odpracovaným zamestnaním porovnateľného pracovníka na plný úväzok, uplatňuje na obdobie poistenia na základe zmluvy na kratší pracovný čas, pričom výsledkom je počet dní, pri ktorých sa predpokladá, že boli zaplatené príspevky za každé obdobie.

V prípade potreby treba k počtu dní vyplývajúcich z tohto výpočtu pripočítať dni poistenia na plný úväzok, pričom výsledkom je celkový počet dní poistenia, ktoré sa započítajú na účely vzniku nároku na poistenie.

- b) Po stanovení počtu dní poistenia sa vypočíta celkový redukčný koeficient týkajúci sa práce na kratší pracovný čas ako percentuálny podiel, ktorý predstavuje počet odpracovaných dní, za ktoré sa zaplatilo poistenie v súlade s ustanoveniami písmena a) z celkového počtu dní poistenia počas celého pracovného života zamestnanca. ...
- c) Minimálna doba poistenia vyžadovaná u pracovníkov na kratší pracovný čas pre každú z peňažných dávok, pre ktoré je také obdobie stanovené, je výsledkom použitia redukčného koeficientu týkajúceho sa zamestnania na kratší pracovný čas uvedeného v písmene b).

V prípadoch, keď sa na účely vzniku nároku na zodpovedajúcu peňažnú dávku vyžaduje, aby časť alebo celková minimálna doba poistenia patrila do určitého obdobia, celkový redukčný koeficient týkajúci sa práce na kratší pracovný čas sa uplatňuje na stanovenie obdobia poistenia. Časový interval, do ktorého musí patriť táto doba, sa musí v každom prípade stanoviť všeobecným spôsobom pre dotknutú dávku.“

16 Článok 248 LGSS, nazvaný „Výška peňažných dávok“, stanovuje:

„1. Stanovenie základnej výšky peňažných dávok sa riadi nasledujúcimi pravidlami:

- a) Vymeriavací základ dôchodkovej dávky a dávky v prípade trvalej invalidity sa vypočíta v súlade so všeobecným pravidlom.

...

2. S cieľom vypočítať starobný dôchodok a dôchodok v prípade trvalej invalidity vyplývajúce z bežného ochorenia sa doby, pri ktorých nevznikla povinnosť poistenia, zohľadnia na základe minimálneho základu poistenia uplatniteľného v každom momente podľa počtu hodín uvedených v pracovnej zmluve.

3. S cieľom určiť výšku starobného dôchodku a dôchodku v prípade trvalej invalidity vyplývajúcich z bežného ochorenia sa počet dní poistenia vypočítaný v súlade s článkom 247 ods. 2 písm. a) zvýši... použitím koeficientu 1,5, a to bez toho, aby takto získaný počet dní mohol byť vyšší, ako je doba zamestnania na kratší pracovný čas.

Percentuálny podiel, ktorý sa má použiť na príslušnú základnú sumu, sa určí v súlade so všeobecnou stupnicou, na ktorú odkazuje článok 210 ods. 1 s touto výnimkou:

...“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

17 Z vnútroštátneho rozhodnutia vyplýva, že pani Villarová Láizová požiadala INSS o vyplatenie starobného dôchodku.

- 18 INSS jej priznal dôchodok od 1. októbra 2016, ktorého výška bola vypočítaná ako súčin základnej sumy a redukčného koeficientu vo výške 53 %, pričom tento koeficient zohľadňoval skutočnosť, že pani Villarová Láizová pracovala na kratší pracovný čas počas väčšej časti svojej profesijnej kariéry.
- 19 Vnútroštátny súd vysvetľuje, že táto základná suma vyplýva z priemeru vymeriavacích základov vypočítaných na základe skutočne vyplatenej mzdy za odpracované hodiny, a na základe ktorých sa platili príspevky v priebehu rokov pred vznikom nároku na dôchodok.
- 20 Pani Villarová Láizová požiadala, aby sa na účely výpočtu jej starobného dôchodku použil koeficient vo výške 80,04 %, aby sa zohľadnila doba zamestnania na kratší pracovný čas rovnako, ako keby išlo o prácu na plný úväzok.
- 21 Vzhľadom na to, že táto žiadosť bola zamietnutá, pani Villarová Láizová podala žalobu na Juzgado de lo Social n 4 de Valladolid (pracovný súd č. 4, Valladolid, Španielsko). Uviedla, že rozdielne zaobchádzanie zavedené vnútroštátnou právnou úpravou viedlo k nepriamej diskriminácii na základe pohlavia, keďže väčšina zamestnancov na kratší pracovný čas sú ženy.
- 22 Rozsudkom z 30. júna 2017 Juzgado de lo Social n 4 de Valladolid (pracovný súd č. 4, Valladolid, Španielsko) zamietol žalobu z toho dôvodu, že rozdielne zaobchádzanie s pracovníkmi na kratší pracovný čas pri výpočte starobného dôchodku nepredstavuje diskrimináciu, pretože cieľom použitého vzorca je upraviť zaplatené príspevky v súlade so zásadou *pro rata temporis*.
- 23 Pani Villarová Láizová podala proti tomuto rozsudku odvolanie na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.
- 24 Uvedený súd vysvetľuje, že systém výpočtu starobného dôchodku bol zavedený po vyhlásení rozsudku Tribunal Constitucional (Ústavný súd, Španielsko) zo 14. marca 2013, č. 61/2013. V tomto rozsudku Tribunal Constitucional (Ústavný súd) vzhľadom na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 22. novembra 2012, Elbal Moreno (C-385/11, EU:C:2012:746), vyhlásil predchádzajúci systém upravený v zákone – podľa ktorého sa čas odpracovaný v rámci kratšieho pracovného času započítaval na účely vzniku nároku na starobný dôchodok pomerne k zníženiu úväzku na základe uplatnenia koeficientu 1,5 – za protiústavný. Podľa tohto systému, pokiaľ takto odpracovaný pracovný čas neprekročil 15 rokov, nemal pracovník nárok na starobný dôchodok. Na základe reformy zákonodarca zmenil systém vzniku nároku na starobný dôchodok tak, že na výpočet výšky dôchodku zaviedol redukčný koeficient pre pracovníkov, ktorí pracujú na kratší pracovný čas.
- 25 Vo všeobecnosti platí, že výška dôchodku bude zodpovedať priemeru základu príspevkov za roky pred odchodom do dôchodku, ktorý je vynásobený percentuálnou sadzbou v závislosti od počtu rokov poistenia.
- 26 Pokiaľ ide konkrétne o pracovníkov na kratší pracovný čas, spôsoby výpočtu tejto percentuálnej sadzby sú stanovené v článku 247 LGSS. Z tohto článku vyplýva, že odpracované obdobia na kratší pracovný čas sa nezapočítajú v celosti, ale pomerne k ich čiastkovému charakteru na základe redukčného koeficientu, ktorý zodpovedá percentuálnej sadzbe, ktorú predstavuje pracovný čas pracovníka na kratší pracovný čas v porovnaní s pracovným časom porovnateľného pracovníka na plný úväzok.
- 27 V súlade s článkom 248 ods. 3 LGSS sa počet dní poistenia určených na základe tohto výpočtu zvýši použitím koeficientu 1,5, a to bez toho, aby bol tento počet dní vyšší ako počet dní, za ktoré sa príspevky skutočne odvádzali.

- 28 Podľa uvedeného súdu z toho vyplýva, že v prípade zamestnania na kratší pracovný čas španielske právo častejšie znevýhodňuje zamestnancov na kratší pracovný čas v porovnaní so zamestnancami na plný úväzok a že v ojedinelých prípadoch sú jeho účinky neutrálne, pokiaľ je redukčný koeficient, ktorý je spojený s prácou na kratší pracovný čas, vyšší alebo rovnaký ako dve tretiny zamestnania na plný úväzok.
- 29 Z toho vyplýva, že v prípade zamestnania na kratší pracovný čas systém výpočtu dôchodku spôsobí dvojaké znevýhodnenie. Okrem toho mzda pracovníka na kratší pracovný čas a v dôsledku toho aj uplatniteľná základná suma sú nižšie ako mzda pracovníka na plný úväzok, tento systém totiž pomerne ku kratšiemu pracovnému času znižuje aj obdobie poistenia, ktoré sa zohľadňuje na stanovenie percentuálnej sadzby uplatniteľnej na základnú sumu.
- 30 Vnútroštátny súd však vysvetľuje, že nepriaznivý vplyv vnútroštátneho systému na účely výpočtu starobného dôchodku v prípade práce na kratší pracovný čas sa týka predovšetkým žien, keďže podľa Instituto Nacional de Estadística (Národný štatistický inštitút, Španielsko) v prvom štvrtroku roku 2017 ženy predstavovali 75 % pracovníkov zamestnaných na kratší pracovný čas.
- 31 Za týchto podmienok vnútroštátny súd usudzuje, že ustanovenia dotknuté vo veci samej majú za následok nepriamu diskrimináciu na základe pohlavia, ktorá je v rozpore s článkom 4 ods. 1 smernice 79/7 a článkom 21 Charty. Dotknuté vnútroštátne ustanovenia totiž, zdá sa, nezodpovedajú legitímnemu cieľu sociálnej politiky alebo prinajmenšom nie sú primerané tomuto cieľu.
- 32 Vnútroštátny súd usudzuje, že LGSS nie je možné vyložiť v súlade s článkom 4 ods. 1 smernice 79/7. V tejto súvislosti spresňuje, že vnútroštátnu právnu úpravu, akou je právna úprava dotknutá vo veci samej, môže podľa judikatúry Tribunal Constitucional (Ústavný súd) španielsky súd ignorovať len v tom prípade, ak tento súd predloží Súdnemu dvoru návrh na začatie o prejudiciálnej otázke alebo Tribunal Constitucional (Ústavný súd) návrh na vyhlásenie protiústavnosti.
- 33 Za týchto podmienok Tribunal Superior de Justicia de Castilla y León (Vyšší súd Autonómneho spoločenstva Kastílie a Leónu) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
- „1. V súlade so španielskym právom je potrebné na výpočet starobného dôchodku uplatniť na vymeriavací základ vypočítaný na základe miezd za posledné roky percentuálnu sadzbu vychádzajúcu z počtu rokov, počas ktorých boli platené príspevky za celé obdobie pracovného života. Je vnútroštátna právna norma, akou je ustanovenie článku 247 písm. a) a článku 248 ods. 3 [LGSS], ktorá znižuje počet rokov započítaných na uplatnenie percentuálnej sadzby v prípade odpracovaných období na kratší pracovný čas, v rozpore s článkom 4 ods. 1 smernice [79/7]? Vyžaduje článok 4 ods. 1 smernice [79/7], aby sa počet rokov, počas ktorých sa platili príspevky, ktorý je zohľadnený pri stanovení percentuálnej sadzby uplatniteľnej na výpočet starobného dôchodku, určil rovnakým spôsobom tak pre pracovníkov na plný pracovný úväzok, ako aj pre pracovníkov na kratší pracovný čas?
 2. Je vnútroštátna právna norma, o akú ide v prejednávanej veci, tiež v rozpore s článkom 21 [Charty], takže vnútroštátny súd je povinný zabezpečiť plnú účinnosť Charty a neuplatniť sporné ustanovenia vnútroštátneho práva, a to bez toho, aby najprv musel požiadať alebo čakať na jeho predchádzajúce zrušenie zo strany zákonodarcu alebo prostredníctvom akéhokoľvek iného ústavného postupu?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej prejudiciálnej otázke

- 34 Svojou prvou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 4 ods. 1 smernice 79/7 vykladať v tom zmysle, že bráni takej právnej úprave členského štátu, o akú ide vo veci samej, podľa ktorej sa výška starobného dôchodku príspevkového typu pracovníka na kratší pracovný čas vypočíta tak, že základná suma stanovená na základe skutočne prijatých odmien a skutočne zaplatených príspevkov sa vynásobí percentuálnou sadzbou, ktorá závisí od dĺžky poistenia, pričom toto obdobie sa upraví redukčným koeficientom, ktorý zodpovedá pomeru medzi skutočne odpracovanou dobou na kratší pracovný čas a dobou odpracovanou porovnateľným pracovníkom na plný pracovný úväzok, a zvýši sa o koeficient 1,5.
- 35 Článok 4 ods. 1 tejto smernice zakazuje akúkoľvek diskrimináciu na základe pohlavia, či už priamu, alebo nepriamu, predovšetkým pokiaľ ide o výpočet dávok sociálneho zabezpečenia.
- 36 V tejto súvislosti treba konštatovať, že vnútroštátna právna úprava, akou je právna úprava dotknutá vo veci samej, nepredstavuje priamu diskrimináciu na základe pohlavia, pretože sa uplatňuje bez rozdielu tak na zamestnancov, ako aj na zamestnankyne.
- 37 Pokiaľ ide o otázku, či takáto právna úprava predstavuje nepriamu diskrimináciu, treba pripomenúť, že tento pojem treba chápať rovnako v rámci smernice 79/7 a v rámci smernice 2006/54 [pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. júna 2018, MB (Zmena pohlavia a starobný dôchodok), C-451/16, EU:C:2018:492, bod 34]. Z článku 2 ods. 1 písm. b) smernice 2006/54 pritom vyplýva, že nepriama diskriminácia znamená situáciu, v ktorej by zjavne neutrálne ustanovenie, kritérium alebo prax priviedli osoby jedného pohlavia do osobitnej nevýhody v porovnaní s osobami druhého pohlavia, pokiaľ toto ustanovenie, kritérium alebo prax nie sú objektívne odôvodnené legitímnym cieľom a prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa nie sú primerané a nevyhnutné.
- 38 Existencia takého znevýhodnenia sa môže konštatovať, najmä pokiaľ sa preukáže, že taká právna úprava, o akú ide vo veci samej, sa negatívne dotýka podstatne vyššieho počtu osôb jedného pohlavia v porovnaní s osobami druhého pohlavia (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. apríla 2015, Cachaldora Fernández, C-527/13, EU:C:2015:215, bod 28 a citovanú judikatúru). Vnútroštátny súd musí overiť, či v konaní vo veci samej ide o takýto prípad.
- 39 V prípade, o aký ide v prejednávanej veci, keď má vnútroštátny súd k dispozícii štatistické údaje, Súdny dvor už rozhodol, že najlepšou porovnávacou metódou je porovnanie príslušných pomerov zamestnancov, ktoré sú a ktoré nie sú ovplyvnené predmetným opatrením v rámci pracovníkov a pomerov v rámci pracovníčok. Nepostačuje len zohľadniť počet dotknutých osôb, keďže tento počet závisí od počtu pracovníkov činných v členskom štáte a od rozdelenia pracovníkov mužského a ženského pohlavia v danom členskom štáte (pozri v tomto zmysle rozsudok z 9. februára 1999, Seymour-Smith a Perez, C-167/97, EU:C:1999:60, bod 59).
- 40 V tejto súvislosti prináleží vnútroštátnemu súdu, aby posúdil, do akej miery štatistické údaje, ktoré mu boli predložené a ktoré charakterizujú situáciu pracovnej sily, sú platné a či ich možno zohľadniť, t. j. či hlavne nejde o vyjadrenie náhodných či krátkodobých javov a či sa vo všeobecnosti zdajú byť významné (pozri v tomto zmysle rozsudok z 9. februára 1999, Seymour-Smith a Perez, C-167/97, EU:C:1999:60, bod 62 a citovanú judikatúru).

- 41 V prejednávanej veci z vnútroštátneho rozhodnutia vyplýva, že vnútroštátne ustanovenia dotknuté vo veci samej majú častejšie nepriaznivé účinky pre pracovníkov na kratší pracovný čas v porovnaní s pracovníkmi na plný úväzok. Iba v obmedzenom počte prípadov tieto ustanovenia nemajú takéto účinky, a to vďaka miernejšiemu charakteru opatrenia v prípade pracovníkov na kratší pracovný čas, ktoré spočíva vo zvýšení počtu dní poistenia prostredníctvom uplatnenia 1,5.
- 42 Okrem toho štatistické údaje, ktoré uvádza vnútroštátny súd vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania, uvádzajú, že v prvom štvrtroku 2017 bolo v Španielsku zamestnaných 15 906 700 zamestnancov, z toho 8 332 000 mužov a 7 574 600 žien. V tomto období bol celkový počet zamestnancov na kratší pracovný čas v tom istom období 2 460 200 (15,47 % z celkového počtu zamestnancov), z toho 613 700 mužov (7,37 % z celkového počtu zamestnaných mužov) a 1 846 500 žien (24,38 % z celkového počtu zamestnaných žien). Z týchto údajov vyplýva, že počas tohto obdobia približne 75 % zamestnancov pracujúcich na kratší pracovný čas boli ženy.
- 43 Španielska vláda však tvrdí, že z celkového počtu prejednávaných prípadov týkajúcich sa starobného dôchodku, v ktorých INSS vydal kladné rozhodnutie počas rokov 2014 – 2017 a v ktorých sa doby zamestnania a poistenia na kratší pracovný čas zohľadnili s prihliadnutím na celkový index týkajúci sa práce na kratší pracovný čas, sa približne 60 % týkalo žien a 40 % mužov.
- 44 Vzhľadom na to treba zdôrazniť, že pokiaľ ide o skupiny pracovníkov konkrétne dotknutých ustanovením, ktoré je dotknuté vo veci samej, zo spisu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že v prípade 65 % pracovníkov na kratší pracovný čas, a to tých, ktorí pracovali v priemere menej ako dve tretiny bežnej pracovnej doby zamestnanca na plný pracovný úväzok, je redukčný koeficient uplatniteľný na základnú sumu nižší než koeficient uplatňujúci sa na základnú sumu pracovníkov na plný úväzok. Z toho vyplýva, že pracovníci na kratší pracovný čas sú z dôvodu uplatňovania uvedeného redukčného koeficientu znevýhodnení.
- 45 Ako už bolo uvedené v bode 40 tohto rozsudku, je úlohou vnútroštátneho súdu preveriť, či sú tieto údaje platné, reprezentatívne a významné. V tejto súvislosti treba najmä pripomenúť, že porovnanie uvedené v bode 39 tohto rozsudku sa musí v prejednávanej veci týkať tak skupiny pracovníkov na kratší pracovný čas, ako aj skupiny zamestnancov, ktorí sú skutočne dotknutí právnou úpravou, o ktorú ide vo veci samej.
- 46 Okrem toho z odôvodnenia 30 smernice 2006/54 vyplýva, že posudzovanie skutočností, z ktorých možno vyvodzovať, že došlo k priamej alebo nepriamej diskriminácii, je záležitosťou vnútroštátnych súdnych orgánov v súlade s pravidlami alebo praxou vnútroštátneho práva, ktoré môžu najmä ustanoviť, aby sa nepriama diskriminácia zisťovala všetkými prostriedkami vrátane prostriedkov založených na štatistickom zisťovaní (pozri analogicky rozsudok z 19. apríla 2012, Meister, C-415/10, EU:C:2012:217, bod 43).
- 47 V prípade, keď vnútroštátny súd na základe predložených štatistických údajov a prípadne iných relevantných informácií dospeje k záveru, že predmetná vnútroštátna právna úprava dotknutá vo veci samej znevýhodňuje najmä ženy v porovnaní s mužmi, táto právna úprava by bola v rozpore s článkom 4 ods. 1 smernice 79/7, pokiaľ nie je odôvodnená objektívnymi skutočnosťami, ktoré nijako nesúvisia s diskrimináciou na základe pohlavia.
- 48 Tak je to v prípade, keď zvolené prostriedky slúžia legitímnemu cieľu sociálnej politiky členského štátu, ktorého právna úprava sa posudzuje, a keď sú vhodné a nevyhnutné na dosiahnutie sledovaného cieľa (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. novembra 2012, Elbal Moreno, C-385/11, EU:C:2012:746, bod 32 a citovanú judikatúru).
- 49 V tejto súvislosti INSS a španielska vláda tvrdia, že primerané zníženie starobného dôchodku v prípade práce na kratší pracovný čas je vyjadrením všeobecného cieľa sociálnej politiky sledovaného vnútroštátnym zákonodarcom, keďže táto úprava je nevyhnutná v rámci systému sociálneho

zabezpečenia príspevkového typu. Takéto zníženie je totiž potrebné vzhľadom na zásady prispievania a rovnosti medzi pracovníkmi pracujúcim na kratší pracovný čas a na plný pracovný úväzok a je objektívne odôvodnené, keďže v prípade zamestnania na kratší pracovný úväzok je starobný dôchodok protihodnotou za výkon práce a poistenie v systéme v menšom rozsahu.

- 50 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že samotnú okolnosť, že uvedené sumy starobného dôchodku sú na účely zohľadnenia skrátenej pracovnej doby pracovníka na kratší pracovný čas v porovnaní s pracovníkom na plný pracovný úväzok upravené pomerne (*pro rata temporis*), nemožno považovať za okolnosť, ktorá je sama osebe v rozpore s právom Únie (pozri v tomto zmysle uznesenie zo 17. novembra 2015, Plaza Bravo, C-137/15, EU:C:2015:771, bod 27 a citovanú judikatúru).
- 51 Súdny dvor však tiež rozhodol, že opatrenie, ktoré vedie k zníženiu sumy starobného dôchodku pracovníka viac, ako je úmerné vzhľadom na jeho obdobie zamestnania na kratší pracovný čas, sa nemôže považovať za objektívne odôvodnené skutočnosťou, že dôchodok je v takomto prípade protihodnotou za menej práce (rozsudok z 23. októbra 2003, Schönheit a Becker, C-4/02 a C-5/02, EU:C:2003:583, bod 93).
- 52 V prejednávanej veci z vnútroštátneho rozhodnutia vyplýva, že predmetná vnútroštátna právna úprava dotknutá vo veci samej obsahuje dva prvky, ktoré by mohli znížiť úroveň dôchodkov pracovníkov na kratší pracovný čas. Po prvé, základná suma starobného dôchodku sa stanovuje v závislosti od vymeriavacích základov, ktoré predstavuje odmena skutočne prijatá v závislosti od odpracovaných hodín. Z toho vyplýva, že uvedená základná suma je pre pracovníka na kratší pracovný čas nižšia ako pre pracovníka na plný pracovný úväzok. Po druhé, hoci sa táto základná suma vynásobí percentuálnou sadzbou, ktorá je závislá od počtu dní existencie poistenia, tento počet dní treba upraviť redukčným koeficientom, ktorý sa rovná pomeru medzi dobou zamestnania na kratší pracovný čas skutočne odpracovanou dotknutým pracovníkom a dobou zamestnania odpracovanou porovnateľným pracovníkom na plný úväzok.
- 53 Táto druhá skutočnosť je nepochybne zmiernená tým, že podľa článku 248 ods. 3 LGSS sa počet dní poistenia stanovený na základe redukčného koeficientu zvýši použitím koeficientu 1,5.
- 54 Treba však zdôrazniť, že prvá skutočnosť, konkrétne skutočnosť, že základná suma je pre pracovníka na kratší pracovný čas ako protihodnota za výkon práce nižšia ako základná suma porovnateľného pracovníka na plný úväzok, tak umožňuje dosiahnuť sledovaný cieľ, ktorý spočíva najmä v ochrane systému sociálneho zabezpečenia príspevkového typu.
- 55 Uplatnenie redukčného koeficientu týkajúceho sa práce na kratší pracovný čas preto ide nad rámec toho, čo je potrebné na dosiahnutie tohto cieľa, a má vo vzťahu k skupine pracovníkov, ktorí pracovali na kratší pracovný čas, t. j. menej než dve tretiny porovnateľného zamestnania na plný úväzok, za následok zníženie výšky starobného dôchodku, ktoré je väčšie ako to, ktoré by vyplývalo len zo zohľadnenia ich pracovného času *pro rata temporis*.
- 56 Za týchto okolností treba na prvú prejudiciálnu otázku odpovedať tak, že článok 4 ods. 1 smernice 79/7 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni takej právnej úprave členského štátu, o akú ide vo veci samej, podľa ktorej výška starobného dôchodku príspevkového typu pracovníka na kratší pracovný čas sa vypočíta tak, že základná suma stanovená na základe skutočne prijatých odmien a skutočne zaplatených príspevkov sa vynásobí percentuálnou sadzbou, ktorá závisí od dĺžky poistenia, pričom toto obdobie sa upraví redukčným koeficientom, ktorý zodpovedá pomeru medzi skutočne odpracovanou dobou na kratší pracovný čas a dobou odpracovanou porovnateľným pracovníkom na plný pracovný úväzok, a zvýši sa o koeficient 1,5, keďže táto právna úprava znevýhodňuje najmä pracovníčky vo vzťahu k pracovníkom.

O druhej prejudiciálnej otázke

- 57 Vzhľadom na odpoveď na prvú prejudiciálnu otázku nie je potrebné odpovedať na druhú prejudiciálnu otázku.

O trovách

- 58 Vzhľadom na to, že konanie má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Článok 4 ods. 1 smernice Rady 79/7/EHS z 19. decembra 1978 o postupnom vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach súvisiacich so sociálnym zabezpečením sa má vykladať v tom zmysle, že bráni takej právnej úprave členského štátu, o akú ide vo veci samej, podľa ktorej výška starobného dôchodku príspevkového typu pracovníka na kratší pracovný čas sa vypočíta tak, že základná suma stanovená na základe skutočne prijatých odmien a skutočne zaplatených príspevkov sa vynásobí percentuálnou sadzbou, ktorá závisí od dĺžky poistenia, pričom toto obdobie sa upraví redukčným koeficientom, ktorý zodpovedá pomeru medzi skutočne odpracovanou dobou na kratší pracovný čas a dobou odpracovanou porovnateľným pracovníkom na plný pracovný úväzok, a zvýši sa o koeficient 1,5, keďže táto právna úprava znevýhodňuje najmä pracovníčky vo vzťahu k pracovníkom.

Podpisy